

TIDSKRIFT FÖR POLITISK FILOSOFI
NR 3 2010 | ÅRGÅNG 14

Bokförlaget THALES

KALLE GRILL: *Anti-paternalism and Public Health Policy*,
Stockholm: Kungliga Tekniska Högskolan 2009

KALLE GRILL HAR skrivit en sammanläggningsavhandling om ett mycket angeläget, intressant och aktuellt ämne, nämligen paternalism. Paternalism har inte bara engagerat filosofer under några århundraden utan väcker ofta starka känslor i det politiska och offentliga samtalet och bland folk i allmänhet, åtminstone i vad som betecknas som liberala samhällen. Anti-paternalister vänder sig mot att begränsningar av en individs frihet kan berättigas med hänvisning till hennes egen välfärd. Man kan undra vad det är i paternalism som är så provocerande. Hur ska den kraftfulla skepsis som riktas mot paternalism från liberalt håll egentligen förstås? Och vad händer om man synar den i sömmarna?

Dessa frågor är centrala i den första, teoretiska delen av Grills avhandling. Efter en längre introduktion följer tre uppsatser som diskuterar hur begreppen paternalism och anti-paternalism ska förstås och hur rimlig anti-paternalismen är som normativ princip. Den fjärde uppsatsen handlar om hur en anti-paternalistisk liberalism kan legitimera politiska regleringar som en del men inte samtliga berörda samtycker till. Därefter följer tre uppsatser av mer tillämpat slag. I den första av dessa diskuterar Grill anti-paternalistiska policier för produktsäkerhet. Jessica Nihlén Fahlqvist står som medförfattare i nästa uppsats där idéer om paternalism och ansvar integreras och tillämpas på policier kring alkohol. Avhandlingens sista och kortaste uppsats utvärderar paternalistiska argument för att undanhålla epistemiskt osäkra folkhälsorisker och är skriven tillsammans med Sven-Ove Hansson. Flera av uppsatserna är internationellt utgivna. Medan den första, teoretiska delen av avhandlingen genomsyras av en starkt kritisk hållning gentemot anti-paternalism sätts denna skepsis i huvudsak inom parentes i den andra delen. Här diskuteras istället vilka policier som rimligast kan

formuleras ur en anti-paternalistisk hållning. Grill tycks då använda sig av »mjukare» varianter av anti-paternalismen än den »absoluta» anti-paternalism mot vilken han tidigare riktat sin kritik.

Avhandlingen är skriven med en entusiastisk ton och det märks att Grill är intresserad av sitt ämne och av filosofi överlag. Eftersom jag inte har några större invändningar mot Grills tillämpade uppsatser och vidare håller med honom om att de mer övergripande, abstrakta och för avhandlingen mest grundläggande uppsatserna är de tre första, kommer jag att koncentrera mig på dessa och på introduktionen.

Grill inleder avhandlingen med att ta upp Mills skadeprincip som föreskriver att det enda giltiga motivet för en stat att begränsa en individs frihet (i bemärkelsen att utöva makt som strider mot dennes vilja) är att förhindra denna individ från att skada andra. Ingen annan motivering, exempelvis individens eget bästa, kan rättfärdiga frihetsbegränsningar. Efter en genomgång av paternalismens historia, tätt följd av intrikata redogörelser och kritik av sju olika paternalismdefinitioner landar Grill i Gerald Dworkins samtida definition ur *Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Denna definition lyder ungefär: X handlar paternalistiskt gentemot Y genom att göra Z om och endast om:

1. Z inkräktar i Y:s frihet eller autonomi,
2. X gör så utan Y:s samtycke och
3. X gör så enbart eftersom Z därigenom främjar Y:s intressen.

Begreppsdiskussionen hade troligtvis varit lättare att följa om Grill istället hade tagit *avstamp* i denna definition för att sedan redogöra för filosofiska kontroverser kring den på ett mer tematiskt vis.

En central poäng för Grill är att filosofers utbredda tendens att sätta etiketten paternalism på *handlingar* är ett misstag. Det döljer nämligen att vad paternalister och anti-paternalister snarast är oeniga om är *hurvida en persons välfärd ska räknas som skäl* för att utföra handlingar som inskränker på hennes frihet. Tesen i »The Normati-

ve Core of Paternalism», uppsatsen som följer på inledningen, är att vi bättre förstår den moraliska kontrovers som finns kring paternalism genom att definiera paternalism som *kombinationen* av ett skäl och en handling – »action-reason» i Grills terminologi. Detta eftersom vad Grill kallar paternalismens normativa kärna – åberopandet av en persons välfärd som skäl för att inskränka hennes frihet – inte kommer fram i handlingsorienterade definitioner av paternalism. Grill gör till att börja med den viktiga poängen att paternalister och anti-paternalister inte alltid skiljer sig åt när det gäller bedömningar av enskilda frihetsinskränkande handlingars riktighet. Istället kan olika kluster av skäl – »rationaler» – anföras för att berättiga en och samma handling, vilket också ofta görs. Oenigheten gäller alltså *på vilka grunder* handlingar av ett visst slag kan berättigas; vilka typer av skäl som fungerar berättigande. Fortsättningsvis kommer jag att kalla skäl som rör personens välfärd, det vill säga hennes intressen eller eget bästa, vid motiveringar till eller försök att rättfärdiga inskränkningar av hennes frihet, för paternalistiska skäl.

Handlingar definieras vanligtvis som paternalistiska om de innebär en viss typ av frihetsinskränkning och utförs på basis av paternalistiska skäl. Eftersom en frihetsinskränkande handling kan utföras av en mängd olika skäl behöver man emellertid specificera *i vilken grad* paternalistiska skäl ska ligga bakom sådana handlingar för att de ska vara att betrakta som paternalistiska. Tre förslag dominerar den filosofiska litteraturen:

En frihetsbegränsande handling är paternalistisk

- 1) om den utförs *enbart* av paternalistiska skäl,
- 2) om den utförs *främst* av paternalistiska skäl
- 3) *till den grad* som den utförs av paternalistiska skäl.

Grill vill visa att anti-paternalismen, givet dess premiss att paternalism är moraliskt fel, framstår som orimlig oavsett vilket av dessa definitionsförslag som används. Hans poäng är inte att anti-paternalis-

men därför också *är* orimlig, utan att ett handlingsfokus inte kan göra reda för paternalism-motståndet. Handlingfokuset döljer att paternalismens normativa kärna är uppfattningen att personers välfärd kan utgöra skäl för inskränkningar av dessas frihet och står därmed ivägen för en frukbar moralisk diskussion av paternalism, menar Grill.

Stämmer det då att ovan handlingsorienterade definitionsförslag av paternalism inte kan göra rättvisa åt anti-paternalism? *Enbart*-förslaget bör enligt Grill förkastas eftersom det ger vid handen att klassen paternalistiska handlingar skulle bli tom eftersom det alltid finns fler än paternalistiska skäl för en handling, åtminstone givet en generös syn på vad som räknas som skäl. Grill skriver:

As soon as there is some non-paternalistic reason for an action, the action is not paternalistic. Even actions for which paternalistic reasons by themselves provide a sufficient rationale do not qualify as paternalistic if there are other, redundant, reasons for the action. (s. 42)

Men är det inte mycket sannolikt att många handlingar faktiskt utförs med hänvisning enbart till paternalistiska skäl? Exempelvis skulle jag kunna hindra min kollega från att röka under en dag i hopp om att hon ska inse att hon klarar sig bra utan cigaretter och besluta sig för att sluta helt. Om hon motsätter sig mitt handlande är handlingen paternalistisk enligt *enbart*-definitionen. Detta även om det *finns* andra skäl för min handling, såsom att folk på vår arbetsplats störs av att kollegans cigaretrök passerar in genom ventilationssystemet. Här blir det uppenbart att Grill inte kan låta bli att skilja mellan olika typer av skäl, trots att han säger sig vilja vänta med att införa sådana distinktioner. Grills invändning håller bara om *enbart*-definitionen föreskriver att en handling är paternalistisk när *enbart* paternalistiska skäl *förstådda som objektiva skäl* talar för handlingen – skäl som agenten kanske inte varit medveten om eller haft i åtanke. Om det är *subjektiva* skäl som åsyftas – det vill säga de skäl som agenten själv hänvisar till – så blir klassen paternalistiska skäl inte alls tom.

Min invändning hindrar inte att Grills andra poäng håller: Det är orimligt att det paternalistiska innehållet i en handling helt för-

svinner bara för att agenten tagit den allra minsta hänsyn till icke-paternalistiska skäl, såsom skada på en tredje part.

Främst-definitionen är problematisk bland annat eftersom den utesluter att paternalism alls ingår i frihetsinskränkningar där paternalistiska skäl varit avgörande, men inte främst legat till grund för handlingen. Det här, menar Grill, rimmar illa med anti-paternalisternas ståndpunkt att det är något fel med att utföra handlingar som inte hade utförts i avsaknad av paternalistiska hänsynstagan- den. En annan besvärlig följd är att den normativa vikten hos andra än de (i huvudsak) paternalistiska skäl i ljuset av vilka agenten handlar ignoreras: »Even if the main reason for an interference is indeed a paternalistic one, other reasons may quite independently offer a sufficient rationale for the action.» (s. 42)

Grad-definitionen tillskriver visserligen viss vikt till icke-paternalistiska skäl men har exempelvis följande konstraintuitiva implika- tion, skriver Grill: Av två frihetsinskränkningar där den ena hänvisar till starka »skada på andra»-skäl och lika starka paternalistiska skäl medan den andra hänvisar till svaga »skada på andra»-skäl och lika svaga paternalistiska skäl så är den senare handlingen att föredra ur moralisk synvinkel. Detta eftersom anti-paternalister som föresprå- kar *grad*-definitionen anser att »interferences [should] be rejected to the extent that they are supported by paternalistic reasons.» (s. 43)

Som Grill framställer anti-paternalister hävdar dessa att *hand- lingarna* är moraliskt förkastliga om, eller i den grad, de är att be- trakta som paternalistiska: Eftersom paternalism är fel så är en handling fel om den är paternalistisk. Men jag förstår inte varför en anti-paternalist skulle vilja eller behöva hävda detta. Det verkar rimligare att anta att anti-paternalister snarare vänder sig mot *hän- visandet* till paternalistiska skäl vid försök att rättfärdiga frihetsin- skränkningar. Eftersom anti-paternalisten vanligtvis förnekar att individens välfärd kan rättfärdiga inskränkningar av deras frihet så kan vi anta att hon motsätter sig att handlingar *motiveras* med hän- visning till sådana paternalistiska skäl. Men genom att skilja mellan vad som *definieras* som en paternalistisk handling och vad som *gör handlingen fel* tycks många problem som Grill pekar på kunna und-

vikas. Om vi återgår till hans diskussion av främst-definitionen så verkar det definierande, främsta skälet i ovanstående citat (från s. 42) vara det subjektiva skäl agenten själv anför, medan den oberoende rationalen tycks inbegripa objektiva skäl och röra handlingens moraliska status. Kan då inte anti-paternalisten gå med på att handlingen är paternalistisk om den främst motiveras av paternalistiska skäl, samtidigt som det kan finnas andra skäl som agenten inte tagit hänsyn till som är tillräckliga för att göra handlingen berättigad? Anti-paternalisternas tes är negativ: De hävdar att paternalistiska skäl *inte* kan rättfärdiga frihetsinskränkningar. Detta är förenligt med att handlingar som utförs på paternalistisk basis – paternalistiska handlingar - kan rättfärdigas på *andra* (icke-paternalistiska) grunder. Kanske kan anti-paternalister argumentera för att det faktum att en frihetsinskränkning är paternalistisk gör den *prima facie* fel, men de behöver väl inte hävda att detta är *tillräckligt* för att klassificera den som moraliskt förkastlig?

Kort sagt övertygas jag inte av Grills argument att handlingsorienterade definitioner, oavsett hur de specificeras, rimmar illa med paternalismens normativa kärna. Kanske lyckas Grills bättre med sitt positiva försvar för att hans »reason account» är att föredra framför traditionella paternalismdefinitioner? I en nyckelpassage skriver Grill:

I propose that allowing a person's good to count as a valid reason for interference with her is paternalistic regardless of the (relative) strength of that reason. In order to distinguish the invocation of one particular reason for some action with a mixed rationale, we need a way to talk about the compound of a certain reason for a certain action. I propose that we simply adopt the term »action-reason» to refer to such compounds. As a definition of paternalism, I propose that only action-reasons can be paternalistic and that an action-reason is paternalistic if and only if the reason is one referring to the good of a person and the action is an interference with the same person. (s. 40)

Citatet ger upphov till en rad frågor. Till att börja med är det oklart vilket slags entitet »action-reason» är. En möjlighet är att det är

mängden av skälet och handlingen som avses. Att action-reason snarare är en (deliberativ) *handling* antyds av inledningen av citatet, liksom av Grill senare påstående att »[t]he mental act of considering or attributing weight to a certain reason is one kind of invocation of a reason for an action and may properly be described as an action-reason.» (s. 45) Vidare antyder ordet »allowing» att (även?) en *attityd* hos agenten kan vara paternalistisk, själva beredskapen att lägga normativ vikt vid en persons bästa när inskränkningar av hennes frihet övervägs, oavsett om agenten i slutändan lägger vikt vid ett sådant skäl.

En annan fråga som uppstår är huruvida någon någonsin hävdar att paternalism *inte* kännetecknas av sammansättningen av en persons välfärd som skäl för ingripande med samma person. Grill förklarar att persons B:s välfärd använt som ett skäl för handlingen att frihetsinskränka B utgör ett paternalistiskt action-reason, medan en annan persons, C:s, välfärd använt som ett skäl för att handlingen att frihetsinskränka B inte är ett paternalistiskt action-reason. I båda fallen används en persons välfärd som skäl, men det är enbart i kombination med handlingen frihetsbegränsning av samma person som det är fråga om paternalism. Gång på gång understryks att det enbart är *kombinationen* att vara till gagn för någon och att ingripa i densammes frihet som anti-paternalismen motsätter sig, och inte existensen av skäl grundade i någons välfärd respektive av handlingar att inkräkta i någons frihet *taget för sig*. Men det är väl ingen som har påstått att anti-paternalister skulle bestrida det faktum att en viss handling gynnar en person kan utgöra ett skäl för att genomföra den handlingen i andra sammanhang än när det gäller frihetsinskränkningar? Standarddefinitionen av paternalism är ju att A inskränker B:s frihet med hänvisning till B:s välfärd. Plockar vi bort frihetsinskränkningen eller välfärds-delen så är det inte längre fråga om paternalism.

Denna andra fråga verkar koka ner till frågan om vad som skiljer paternalism definierat som action-reason från standarddefinitionen av paternalistiska skäl. Grill skriver att han för enkelhets skull kommer att kalla »reasons for an interference that refer to the good of the person interfered with» för »paternalistiska» skäl, trots att han

anser att skäl lika lite som handlingar kan vara paternalistiska som sådana. (s. 41–42). Men såvitt jag kan se vinner inte anti-paternalister något på att hänvisa till action-reasons i Grills mening.

En fördel Grill ser med att använda ett sammansatt begrepp är att såväl handlingskomponenten som skälkomponenten i action-reasons kan specificeras närmare och vidare att »[e]very paired specification delimits a different class of action-reasons, and so different conceptions of paternalism.» (s. 46) Hur tänker sig då Grill att ett specificerat skäl i kombination med en specificerad handling kan utgöra skilda former av paternalism? På sida 50 förklarar han att ett skäl för frihetsinskränkning kan referera till uppfattat (>believed>), avsett eller faktiskt främjande av välfärd. På motsvarande vis kan handlingskomponenten referera till faktisk, uppfattad eller avsedd frihetsinskränkning. Sammansättningar av paternalistiska skäl och frihetsinskränkningar (som var för sig alltså kan vara antingen faktiska, avsedda eller endast uppfattade) är paternalistiska på olika sätt och rör olika normativa frågor. Trosföreställningar och avsikter rör ansvar och skuld medan faktiska effekter är avgörande för hur önskvärda olika alternativ är, konstaterar Grill. Jag måste erkänna att jag inte hänger med här. Blir det olika paternalismbegrepp bara för att vi kan tala om paternalism i olika normativa kontexter? Grills formuleringar är här mycket svårtolkade. Exempelvis är det svårt att greppa hur ett »avsett» främjande av det goda kan vara det som skäl refererar till och vad som menas med att handlingen som skälet kombineras med är »endast uppfattad». Jag blir inte klarare av Grills exemplifierande framställning av hur olika paternalismbegrepp uppstår, i vilken han föreslår att vi tittar på avsedda och verkliga frihetsinskränkningar som avser att främja personens välfärd men som i realiteten misslyckas med detta:

These interferences are obviously undesirable, but perhaps they are also especially immoral, at least according to some anti-paternalists. We may further consider whether intended and actual interferences that are not intended, nor believed, to promote or protect the good of the interfered with, should be evaluated any differently than the first category. Or we may inquire as to the

moral status of merely believed or intended interferences that do in fact, or are merely believed or intended to, promote or protect the good of the person believed or intended to be interfered with. (s. 50)

Det hade varit önskvärt om Grill stavat ut och kanske namngett några av de olika typer av paternalism som utgörs av specificerade action-reasons.

I den andra uppsatsen, »Anti-paternalism and Invalidation of Reasons», bygger Grill vidare på den grundläggande vattendelaren mellan anti-paternalister och paternalister: huruvida man är beredd att lägga (positiv) vikt vid det uppfattade faktum att en inblandning i någons handlande vore till gagn för denne person. Detta görs genom en redogörelse för ogiltiggörande (invalidation) of reasons, vilken han ser som en utveckling av Joel Feinbergs poäng att anti-paternalisten måste argumentera för att paternalistiska skäl är moralisk illegitima eller ogiltiga skäl. Med ogiltiggörande menar Grill »the blocking of a reason from influencing the moral status of an action according to its strength.» (s. 56) Formuleringen »according to its strength» tycks lämna öppet för att anti-paternalister inte behöver hävda att paternalistiska skäl *helt* är förhindrade från att påverka en handling moraliska status, utan snarare kan hävda att påverkan inte är proportionerlig med skälets styrka. Emellertid är det den absoluta anti-paternalismen Grill främst kritiserar. Grill ger visserligen förslag på kompromisser eller uppmjukade former av anti-paternalism som svar på hans kritik. Även om dessa är mer rimliga, så diskuterar han dem inte närmare. Istället nöjer han sig med att påpeka att deras rimlighet står i proportion till hur nära de kommer att helt överge den anti-paternalistiska doktrinen om ogiltiggörande. Det här leder fram till det jag är benägen att se som den största bristen i Grills avhandling: avsaknaden av argument *för* anti-paternalismen. Vad man som läsare hade velat ha är ett alternativt synsätt. Vilka intuitioner är det som anti-paternalisten har och som Grill saknar? Då Grill tidigt i avhandlingen tillkännager sin starkt kritiska hållning gentemot den anti-paternalistiska doktrinen är det föga förvånande för läsaren att han anser anti-paterna-

lismen vara mer rimlig ju närmare paternalismen den rör sig. Men vad kan sättas emot detta? Vad talar för att någon form av anti-paternalism ändå kan vara rimlig? Vad består anti-paternalismens attraktion i och hur ska vi närmare förstå dess bärande intuition?

Utän argument för *varför* en persons bästa inte bör anses vara giltiga skäl för handlingar som inkräktar denna persons frihet är det svårt att värdera Grills argument mot denna tes. Även om vi låter oss övertygas finns risken att Grill uppfattas argumentera mot en påhittad motståndare. Det framstår nämligen som gåtfullt varför någon skulle inta den position som Grill förkastar. Som jag var inne på i diskussionen av hur paternalistiska handlingar ska definieras så ligger det nära till hands att tänka sig att anti-paternalister har rimligare uppfattningar än de Grill förutsätter.

Grill anför hursomhelst tre huvudsakliga argument för att ro i land sin tes om anti-paternalismens orimlighet. Det första handlar om svårigheter att specificera vad som utgör klassen av relevanta frihetsinskränkningar. Anti-paternalism värnar bara om val och handlingar som är tillräckligt frivilliga. Mot detta argumenterar Grill att det är orimligt att en persons grad av frivillighet ska avgöra huruvida hennes välfärd ska räknas vid bedömningar av hur hon bör behandlas av andra. Om en person är på väg att begå en handling som kommer att leda till katastrofala konsekvenser – exempelvis gå över en fallfärdig bro – så är inte en hög grad av frivillighet tillräcklig för att inte se det faktum att vi kan rädda hennes liv om vi hindrar henne från att gå över bron som ett skäl för att hindra henne från detta. Grills argument är här att anti-paternalismen ger fel svar på moraliska frågor. Men, undrar jag, kan det inte lika gärna handla om stridande intuitioner? Kanske kunde anti-paternalister förklara varför det här inte är fel svar på frågan och argumentera för att meningsmotståndarens intuition är missriktad eller felaktig på något vis?

Grills andra argument tar sin utgångspunkt i att frivillighet är en gradfråga och att anti-paternalisterna måste gå med på att väldigt små saker kan avgöra huruvida en handling är frivillig eller ofrivillig och därmed legitim att lägga sig i. Var tröskeln för »tillräckligt frivillig» ska placeras blir en svår normativ fråga. Vidare uppstår

ett stort glapp i rättfärdigandegrad mellan handlingar i situationer som bara skiljer sig med avseende på någon till synes ovidkommande detalj. I brofallet tycks graden av information om brons dåliga skick spela stor roll för hur frivillig handlingen att korsa bron är. Oavsett var tröskeln sätts för hur informerad personen måste vara för att hennes handling att korsa den ska anses frivillig så verkar det kontraintuitivt att vi kan ha moraliskt tvingande skäl att hindra henne från att korsa bron om hon är aningens för lite informerad men helt sakna moraliska skäl att hindra henne från att gå över bron om hon är precis tillräckligt informerad. Återigen, om vi hade erbjudits skäl för att acceptera den anti-paternalistiska doktrinen till att börja med så kanske denna konsekvens skulle kunna framstå som ett pris värt att betala. Åtminstone skulle vi kunna jämföra rimligheten i anti-paternalismens position i förhållande till Grills hållning, vilket vi inte kan nu.

Det tredje argumentet pekar på att anti-paternalismen inte kan säga något om det värdefulla i frihet för dementa, minderåriga, okunniga och hårt pressade individer för vilka den anti-paternalistiska doktrinen inte är tillämplig. Varför utgör värden som hälsa och välmående fullkomligt giltiga skäl för att utföra frihetsinskränkande handlingar hos individer som inte är tillräckligt autonoma, medan dessa värden helt saknar giltighet för dylika handlingar som rör autonoma individer, frågar sig Grill.

Svaret anti-paternalister skulle ge är väl helt enkelt att det är fel att förhindra handlingar som är frivilliga i en relevant mening och att barn och dementa med flera inte besitter den typen av frivillighet. Den bärande intuitionen bakom anti-paternalismen gör, vad jag förstår, gällande att andra inte har rätt att lägga sig i denna kategori av handlingar, även när det gäller självåsamkade skador.

Att Grill inte är beredd att lägga fram argument för den anti-paternalistiska doktrinen kan kanske spåras till hans närmast kategoriska avvisande av moraliska (och politiska) principer. Tidigt i avhandlingens framgång att Grill tycker att vi klarar oss utmärkt genom att fråga oss vad som har värde och vad vi har skäl att göra. Om vi genom vårt handlande kan främja (eller reducera) något värdefullt

så har vi alltid skäl att (inte) göra så. Att motsätta sig den här sunda förnufts-uppfattningen är, enligt Grill, att tappa bort distinktionen mellan skäl som är grundläggande och skäl som är ytterst irrelevanta. Hur detta följer och hur, närmare bestämt, det är ett skäl att förkasta moraliska principer framgår inte. Vad jag förstår tänker sig många filosofer att moraliska principer följer av våra genomtänkta intuitioner om att vissa saker är viktigare än andra. När vi bedömer skäl för och emot olika handlingar verkar det därför naturligt att konsultera principer, såsom anti-paternalism (om nu denna doktrin är i linje med våra intuitioner). Grill föreslår emellertid att moraliska undersökningar skulle tjäna på att avvisa alla principer som hindrar skäl från att proportionellt med sin styrka påverka handlingars moraliska status och istället koncentrera sig på de två nämnda frågorna han finner vara grundläggande. (s. 20) Givet den hållning Grill ger uttryck för här och givet att anti-paternalismen definieras som en inflytande-reglerande princip, verkar dess rimlighet inte ens vara en öppen fråga. Som läsare undrar man varför man ens ska läsa vidare om anti-paternalismen nu är utdömd på förhand.

Slutligen har jag några undringar om Grills tredje uppsats, »Paternalistic Interference». Här använder han sig inte av sin »reason account» utan förstår istället paternalism som »benevolent interference» – välvillig frihetsinskränkning. Han frågar sig hur frihetsinskränkningar ska definieras för att kunna motivera att själva välvilligheten i frihetsinskränkningar gör dem (extra) moraliskt problematiska. Om inte en sådan motivering kan ges så bortfaller paternalism som moraliskt relevant kategori, anser Grill, och han argumenterar vidare för att liberalismen förblir svaret skyldig.

The thesis of this article is that the fact that a situation is an instance of paternalism does not add any moral content to that situation. In other words, this categorization is not morally relevant in its own right. We should not, therefore, assume that paternalism is prima facie wrong. Either it is not prima facie wrong or its wrongness is parasitic on some other moral category, in which case we would do better to invoke that property directly. (s. 79)

Här är ett exempel på ett antal passager i avhandlingen där Grill

gör härledningarna som är svåra att följa. Av Grills argument att paternalism förstått som välvilliga frihetsinskränkningar inte tillför något moraliskt relevant till den vidare kategorin frihetsinskränkningar följer inget om huruvida vi bör se paternalism som *prima facie* fel. Istället följer att om frihetsinskränkningar är *prima facie* fel så bör vi anta att paternalism är *prima facie* fel, och att om frihetsinskränkningar inte är *prima facie* fel så är heller inte paternalism *prima facie* fel.

Vad viktigare är tycks mig diskussionen i det här kapitlet vara bakvänd. Det liberala motståndet mot paternalism gör gällande att personens välfärd inte kan anföras för att uppväga eller rättfärdiga den frihetsinskränkning som paternalism innebär. Jag kan inte se hur anti-paternalister är förbundna till att hävda att frihetsinskränkning i kombination med välvillighet – att vilja främja personens välfärd – är mer problematisk än att enbart frihetsinskränka henne. Deras argument är ju att även om personens välfärd vanligtvis talar för det rättfärdigade i att utföra en handling så finns det en viss typ av handlingar där detta förhållande inte råder. Varför är inte detta tillräckligt för att se paternalism som en moraliskt relevant kategori?

Sammanfattningsvis kan sägas att det inte råder några tvivel om att Kalle Grill har tagit del av det mesta som finns skrivet om paternalism och satt sig in i diverse angränsande filosofiska debatter. Med generositet och glatt mod delar han med sig av sin kunskap samtidigt som hans diskussion på flera håll viker av från traditionella spår. Mina invändningar ska främst förstås som en efterfrågan på större stringens och tydlighet i resonemangen. Som avhandlingens är skriven är det på många håll svårt att uttyda vad Grill menar, trots välvilliga och tålmodiga försök. En hel del av mina synpunkter kan därför bero på att jag har missuppfattat honom. Jag är emellertid övertygad om att Grill är förmögen till att klargöra sina argument om tillfälle ges och att han är en filosof vi kommer att se mycket av i framtiden.

→

Sandra Lindgren